

GONIEC CZĘSTOCHOWSKI

DIENNIK POLITYCZNY, SPOŁECZNY, EKONOMICZNY I LITERACKI

CENA PRENUMERATY: Miesięcznie z przesyłką pocztową 3 zł. — Dla odbierających pismo na miejscu 2 zł. 25 gr. Cena pojedynczego numeru 10 groszy. Kouto czekowe w Pocztowej Kasie Oszczędnościowej Nr. 61236.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
Częstochowa, ul. P. Marji 52. Tel. 2245. Skrz. p. 45.
Redaktor lub jego zastępca przyjmują codziennie z wyjątkiem dni świątecznych od godz. 10—3 po poł. Rekwizytów nadesłanych redakcja nie zwraca.

CENY OGŁOSZEN: Za wiersz milimetryowy przed tekstem 50 gr. W tekście nadstawiane 40 gr., za tekstem 30 gr. Drobne ogłoszenia wiersz napisowy 25 gr., każdy dalszy wiersz po 15 gr. Najtańsze ogł. drobne zł. 1.50. Ogłoszenia zamiejscowe i niestandardowe 50 proc. drożej. Ogłoszenia zagraniczne 100 proc. drożej. W numerach świątecznych i niedzielnych ceny o 25 proc. droższe. Ogłoszenia skłonne, fantazyjne, cyfrowe i bilansowe o 50 proc. droższe.

W 250-tą rocznicę Odsieczy Wiedeńskiej

Dwa i pół wieku mija w roku bieżącym od czasu wyprawy Jana Sobieskiego pod Wiedeń i uwolnienia tego miasta przed nawałą turecką. Jest to jeden z najgłębszych w historii czynów polskiego oręza.

Król Jan III Sobieski według starego szytchu.

Wiedeń urządził bardzo uroczysty obchód tej rocznicy, uroczystości te częściowo już się rozpoczęły obecnie. Również i w całym naszym kraju szeroko uroczystości ma upamiętnić ten znakomity czyn polskiego oręza.

Obchody w Polsce odbędą się dnia 12 września r. b.

Dzisiaj to właśnie 250 lat mija od tego dnia, gdy Jan III z przednim rycerstwem polskim wybrał Wiedeń. Układził w Europie uległ w międzyczasie tak runtownym przeobrażeniom, że nic więcej nie przypomina owej konfiguracji, ja istniała za króla Jana. Sztandar Maometta, powiewający nad południowo-wschodnią Europą i pracy do jej wnętrza — dzisiaj przestał być widomym znakiem ekspansji, państwo otomańskie zostało wyparte z Europy, a stolica jego przeniesiona do Malej Azji... Monarchja Habsburgów, której w r. 1683 groziła nawała turecka, legła w r. 1918 w gruzach. A Polska w tym okresie 250 lat, które nas przegradzają od ery Sobieskiego, przeżyła stulecie rozprzeżenia (XVIII), stulecie upadku (XIX) i moment wskrzeszenia o niepodległości bytu.

Tak tedy czyn Jana Sobieskiego ma dziś historyczne znaczenie, jest wspomnieniem epoki dawno przebrzmiałej i stosun-

ków zupełnie przelaczonych.

Jednak nie jest to rocznica pozbawiona cech bardzo charakterystycznych, nad którymi godzi się zastanowić. Powiada starorzyska maksyma: historia est magistrae vitae... (historja jest nauczycielką życia). Historia nie ginie bezopiecznie w mrokach czasu, w czeluściach przeszłości. Trzeba umieć zdobywać naukę o czasy obecne i przyszłe, mimo, że warunki i stosunki, w jakich żyjemy, są odmienne.

Jakaż więc naukę wysnujemy z życia Jana III Sobieskiego, z pysznego ognia zwycięstw, jakie odnosił, z tego wielkiego sukcesu, którym jego nazwisko opromieniło zwycięstwo pod Wiedniem?

Cofnijmy się myślą w wiek XVII. Jest to stulecie Wielkich Hetmanów, stulecie, które dało Polsce genialnych wodzów Żółkiewskiego, Chodkiewicza, Czarnieckiego, Sobieskiego, stulecie, zapoczątkowane w roku 1605 Kirholmem, a zakończone w roku 1683 w Wiedniu, stulecie chwały polskiej husarii, światowego rozgłosu polskiego rycerstwa.

I stulecie, z którym bezpośrednio graniczy ponury wiek XVIII, wiek rozprzeżenia, marnoty, upadku.

Czyż nie jest to zdumiewające, że era króla Jana od ery saskiego Augusta nie nie przegradza? Ze czas rozkwitu myśli zbrojnej od epoki zaniku tej myśli nie dzieli? Ze bezpośrednio po śmierci Sobieskiego Polska pogrążyła się w atmosferze becznyu militarne, niemrawości politycznej — i staje się fupem wszystkich sąsiadów, a między innymi i tych samych Habsburgów, których stolicę Polska oswoiła przed wroga nawałą...

Jakże to stać się mogło? Bo Polska XVII wieku, Polska Wielkich Hetmanów i wielkich zwycięstw — tych sukcesów oręza nie umiała politycznie wyzyskać. Bo dzieła Żółkiewskich, Chodkiewiczów, Czarnieckich, Sobieskich szły na marne. Bo tonęły w wąskich wewnętrznych i zatracały się w rywalizacji o władzę „królówiał”.

Wiek XVIII, stulecie Sasów, „jedz i puszczaj pasa”, stulecie wewnętrznej rozkładu i wreszcie — utraty niepodległości.

Oto nauka, jaką wysnuć musimy z dziejów naszych, oto refleksje, jakie nasuwają się w rocznicę triumfów Sobieskiego.

Jedności i zgody wewnętrznej nam potrzeba, a przykładem miłości Boga i Ojczyzny niech nam będzie Sobieski, rocz-

nicę glorii którego obchodzimy: Pięknym objawem charakteru i pokory chrześcijańskiej Sobieskiego jest, że oto żaden z bohaterów tego świata, żaden z wielkich ludzi, nie otrzymał tyle pochwał, tyle głosów wdzięczności, ile nasz Jan Sobieski, lecz on nie sobie, ale Bogu i Matce

Sobieski pod Wiedniem, bapoteoza, mal. Jerzy Rugendas.

Najświętszej cześć i chwałę oddawał za niego. Papież Innocenty XI w odpowiedzi na list króla Sobieskiego, dziękując Bogu za odniesione pod Wiedniem zwycięstwo przez Marię, ustanowił i rozkazał, aby święto Imienia Marii obchodzone było na całym świecie w niedzielę oktawy Narodzenia Najśw. Marii Panny. Dla uwiecznienia pamiętki oswoiżenia Wiednia przez Sobieskiego tenże Papież zmienił tytuł kościoła Panny Marii na forum Trajana na kościół Imienia Marii. Na pamiętkę złożonych przez Sobieskiego chorągwi kazał Papież wybić dwa medale, a Sobieskiemu zaś dał tytuł „Defensor fidei” (Obronca wiary).

Wyciągając wskazania z życia tego świętego chrześcijańskiego rycerza, jakim był Sobieski, naród polski z zapałem uczci Go w obchodzie 250-jej rocznicy odsieczy wiedeńskiej.

Wspaniałe uroczystości ku czci Sobieskiego w Częstochowie na Jasnej Górze, gdzie Sobieski w drodze pod Wiedeń zatrzymał się i zanosił modły do Królowej Korony Polskiej o powodzenie wyprawy, odbędą się dn. 17 września r. b. R...

Król Jan III Sobieski pod Wiedniem — według obrazu Jana Matejki.

Olbrzymia manifestacja chłopstwa w Austrii

Wiedeń. — W ramach zjazdu katolików odbyła się w sobotę przed południem olbrzymia manifestacja chłopów austriackich, którzy przybyli do Wiednia w liczbie 50.000 ze wszystkich krajów związkowych Austrii. Pochód ruszył ulicami Ringu, gdzie pod pomnikiem Radeckiego odebrał defiladę kanclerz Dollfuss w otoczeniu członków rządu. Po południu odbył się na stadionie wiedeńskim masowy wiec chłopów.

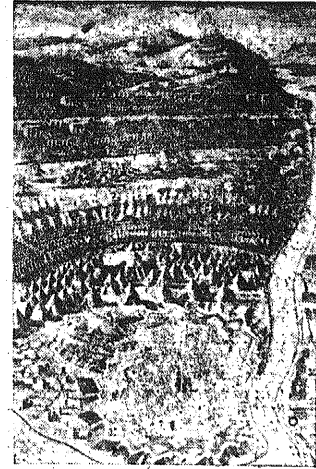
W sobotę przybyło do Wiednia ogółem 28 pociągów specjalnych z uczestnikami na zjazd katolików i uroczystości Odsieczy. Przez trzy dni z rzędu pełnić będzie wartę honorową w Burgu cesarskim dawna kompania strzelców tyrolskich, która w r. 1909 z okazji obecności cesarza Franciszka Józefa w Innsbrucku pełniła wartę przed tamtejszym zamkiem cesarskim. W Wiedniu odprawianych jest obecnie przeszło 3.500 Mszy św. dziennie.

Konkordat Niemiec z Watykanem pod znakiem zapytania.

Rzym. — Wedle krążących tutaj pogłosek, przybyć miał nagle do Rzymu wicekanclerz Niemiec von Papan, który przed niedawnym czasem prowadził z Watykanem rokowania w sprawie zawarcia konkordatu. Ratyfikacja konkordatu ze strony Watykanu natrafia na wielkie trudności, tak, że śmiało można powiedzieć, że cała kwestja konkordatu Niemiec z Watykanem stoi obecnie pod znakiem zapytania. Watykan sprzeciwia się ratyfikacji konkordatu głównie ze wzglę-

du na politykę rządu Niemiec hitlerowskich, stojącą w rażącej sprzeczności z poglądami Papieża na równość wszystkich narodów.

Ten zwrot polityki Watykanu w odniesieniu do Niemiec spowodował olbrzymia konsternację w niemieckim urzędzie dla spraw zagranicznych, któremu usuwa się obecnie z pod nogi jedyny sukces, jaki osiągnął Papan w przebiegu swych rokowań z Watykanem.

Przed bitwą pod Wiedniem. Widok na obóz turecki pod górą Kahlenberg.

Sobieski błogosławił wojska przed bitwą pod Wiedniem — mal. Juliusz Kossak.

FOSFATYNA FALIERA
REALNY POKARM DZIECKA
DA TWEMU DZIECKU
SILE i ZDROWIE

STRACENIE SZPIEGA W GDYNI.

Gdynia. — P. Prezydent Rzeczypospolitej nie skorzystał z prawa łaski w stosunku do zasądzonego na karę śmierci przez powieszenie szpiega Benedykta Józefa Manutha, mentara portowego — o którym to wyroku poprzednio donosiliśmy.

W sobotę wyrok został wykonany w lesie witolimskim, gdzie czekała już szubienica, a obok niej przybyły kat Braun.

Katas trofa lotnicza pod Warszawą.

Warszawa. — W czasie, kiedy na lotnisku mokotowskim lądował zwycięzca 5-go krajowego konkursu samolotów turystycznych kpt. Pronaszko, w tej samej prawie chwili nastąpiła katastrofa samolotu szkolnego „Hanriot”, na którym wylcieli pilot por. Chelmiński i zawiadowca portu lotniczego w Mokotowie por. Wilczewski. Por. Wilczewski zabrał ze sobą aparat fotograficzny, chciał bowiem zrobić zdjęcia nadlatujących maszyn i właśnie skutkiem tego lotnicy stracili szybkość i wpadli w korkociąg na ul. Rakowieckiej. Samolot wyrwał się w płot i maszyna została strzaskana.

W dwie minuty po wypadku wystrzelono rakietę, a w trzy minuty potem peździła już sanitarka z lotniska na ul. Rakowiecką. Por. Chelmińskiego wydobyto z pod szczątków strzaskanej kabiny w stanie bardzo ciężkim. Ma złamane obie ręce, obie nogi, odniósł rany głowy i jest nieprzytomny. Por. Wilczewski ma złamaną nogę i rany głowy, na szczęście nie zbyt poważne. Obu rannych lotników przewieziono do szpitala im. Marszałka Piłsudskiego w Warszawie.

OSZUCI Z MONOPOLU SPIRYTUSOWEGO DOSTALI po 6 LAT WIEZIENIA

Warszawa. — Sąd okr. ogłosił wyrok w sprawie o nadużyciu w państwowym monopolu spirytusowym w Warszawie. Sąd skazał obu oskarżonych, Kłopotowskiego i Rzeźnickiego po 6 lat więzienia

PÓLTORA ROKU ZA PORWANIE DZIECKA.

Warszawa. — W sądzie apelacyjnym odbyła się rozprawa przeciw Bolesławowi Drewniakowi, sprawcy porwania córki konsulata Stanów Zjednoczonych w Warszawie, 4-letniej Patsy Mac Mill. Drewniak porwał dziecko z parku Ujazdowskiego i przybył z nim do szynku na ul. Czerniakowskiej. Tam odebrano mu dziecko.

Sąd okręgowy skazał Drewniaka na półtora roku więzienia. Sąd apelacyjny wyrok ten zatwierdził.

Zuchwała grabież

Bandyt przetrzani za policjantów ograbili kasę towarową dworca głównego w Warszawie.

Warszawa. — Nocy ub. dokonano w Warszawie zuchwałej grabieży. Rabusie dla ułatwienia sobie zadania przybyli przebrani za policjantów. Przy ul. Towarowej nr. 1 znajduje się kasa główna ekspedycji pocieskiej i towarowej z dworca głównego. W kasie głównej pełnił stale nocną służbę starszy woźny, 35-letni Jan Francisczek Karolak. Wczoraj około godz. 8 m. 30 rano przybył drugi woźny Stefan Gajewski z depezą do kasy głównej. Nagle z za okna dobiegł Gajewskiego krótki stymulony jęk. Gajewski zawiadomił kasjera - taksatora Zajęczkowskiego, ten zaś wezwał policję. Przy pomocy łomów żelaznych wyważono drzwi i dostano się do wnętrza. W biurze zastano kasę rozprutą i ograbioną, w kącie zaś leżał skrępowany powrozami woźny Karolak, który miał zakneblowane usta. Karolak był nieprzytomny, wobec czego przewieziono go do szpitala Dzieciątka Jezus, gdzie przywrócono go do przytomności.

Opowiedział on, że około godz. 2-giej w nocy przybył jakiś osobnik w mundurze policjanta. Kiedy Karolak otworzył drzwi do gmachu wtargnęło dwóch osobników przebranych za policjantów i jeszcze trzeci osobnik w czapce kolejowej. Osobnicy sterylizowali Karolaka rewolwerami, obalili go na ziemię, poczem rozpruli fachowo kasę i zabrali z niej znajdującą się tam większą ilość gotówki. Następnie rabusie skrewpolali Karolaka, zakneblowali mu usta i uciekli pozostawiając na miejscu dwie czapki policyjne i bagnet.

Na miejsce przybyli niezwłocznie przedstawiciele władz śledczych. Brana jest pod uwagę możliwość symulacji i współudziału woźnego z włamywaczami.

W pierwszą rocznicę.

W dniu 11 września r. b. cała Polska jak długa i szeroka obchodzi pierwszą bolesną rocznicę śmierci Zwirki i Wigury.

Zwirko i Wigura — te dwa nazwiska, które stały się już w Polsce symbolem sławy i niezłomnego a cichego bohaterstwa — będą w tym dniu na ustach wszystkich Polaków. To bowiem, czego Oni dokonali dla Polski, przechodzi zwykłą miarę czynu i poświęcenia. Zdobyli przez Zwirke i Wigurę pierwszej nagrody w Challenge'u 1932 r. rozstrawili na całą Europę imię polskiego lotnictwa. Zwirko i Wigura swoim świętym czynem i poświęceniem dali świadectwo nrawdzie, że polskie barwy lotnicze mogą dumnie powiwać wśród barw lotniczych państw całego świata.

W Challenge'u 1932 r. Polska odniosła wielki sukces moralny. Tem boleśniej odbiła się w sercach polskich wieść o śmierci bohaterów. Polska straciła dwóch najlepszych synów. Ojczyzna nie zdążyła ich jeszcze należycie nagrodzić i uczcić, gdy oto Oni dwie młode głowy na ohtarzu Polski złożyli.

Dziś, w pierwszą tak bolesną dla serc polskich rocznicę ich śmierci, chłycąc w pokorze czoła nad mogiłami bohaterów, złożmy hołd ich pamięci.

Zwirko i Wiguro! Całopalna ofiara śmierci Waszej nie pójdzie na marne!

Waszym bohaterским gładem pójdą młode orły polskie. Nad mogiłami Waszemi laszumią, gotując się do lotu po nowe laury, młode polskie skrzydła.

Józef Wilkoszewski.

Obchody ku czci s. p. Zwirki i Wigury w całym kraju.

Warszawa. — W niedzielę w godzinach południowych odbyła się w sali Teatru „Rex” uroczysta akademja — zorganizowana przez komitet toczący LOPP, dla uczczenia rocznicy tragicznej śmierci bohaterów polskiego lotnictwa s. p. kpt. Zwirki i inż. Wigury. Słowo wstępne wygłosił przedstawiciel komitetu stoł. LOPP, adw. Hoffman, podkreślając epokowe znaczenie czynu s. p. Zwirki i Wigury, kończąc okrzykiem: „Niech żyje polskie lotnictwo”, który to okrzyk powtórzyła cała publiczność szczerze wypełniająca salę oraz balkon.

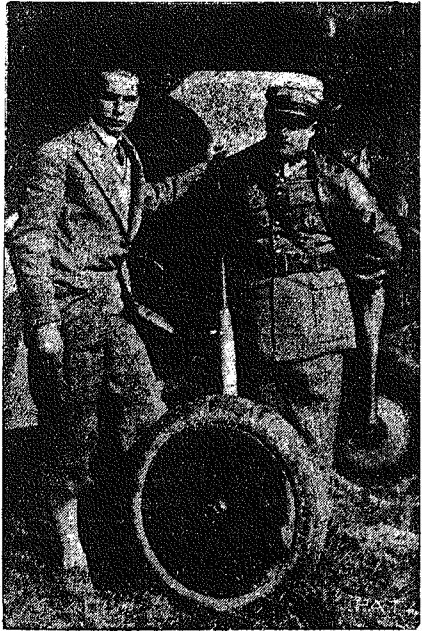
Na część artystyczną złożyły się produkcje orkiestry i artystów teatrów warszawskich.

Na scenie przystrojonej zielenią umieszczono portrety s. p. Zwirki i Wigury w obramowaniu białych astrów i chryzantem. Na scenie ustawiły się delegacje poszczególnych Kół L. O. P. P. ze sztandarami.

Zarówno na sali jak i wśród delegacji przeważała młodzież szkolna.

Łódź. — W niedzielę rano dokonano uroczystego odsłonięcia tablicy pamiątkowej wmurowanej na fasadzie katedry ku czci bohaterów lotnictwa s. p. Zwirki i Wigury. O godz. 11 rozpoczęło się uroczyste nabożeństwo, celebrowane przez ks. prał. Wyrzykowski. Na nabożeństwie obecni byli przedstawiciele władz państwowych, cywilnych i wojskowych, oraz organizacyi społecznych.

Sosnowiec. — W całym Zagłębiu od-

S. p. kpt. Zwirko i s. p. inż. Wigura przed aparatem RWD 6, w którym odnieśli swe zwycięstwa i w którym zginęli śmiercią lotników.

były się obchody ku czci bohaterów przez stworzy s. p. Zwirki i Wigury. W kościołach odbyły się nabożeństwa z udziałem przedstawicieli władz i społeczeństwa. W Sosnowcu na skwerze s. p. kpt. Zwirki i inż. Wigury przy ul. Marszałka Piłsudskiego odsłonięto pamiątkową tablicę. Drugą płytę pamiątkową wmurowano w Będzinie w gmachu stacji kolejowej.

KRONIKA

Wtorek	Dziś. — Imienia N. M. P.
12	Jutro. — Filipa m.
Wrzesień	Wschód słońca o godz. 5.13
	Zachód 18.06
	Kalendarzyk historyczny:
	Drugie zwycięstwo Karola
	Chodkiewicza nad Osmanem
	w roku 1621.

— **Pielgrzymka warszawska do Częstochowy.** Bractwo św. Agnieszki przy kościele św. Ducha (po Paulińskim) w Warszawie organizuje pielgrzymkę do Częstochowy. Wyjazd 15 września wieczorem, powrót 19 września rano.

Z nabożeństwa żałobnego w rocznicę śmierci s. p. Zwirki i Wigury.

Pierwszą rocznicą tragicznej śmierci bohaterów lotników s. p. kpt. Franciszka Zwirki i s. p. inż. Stanisława Wigury również i w Częstochowie nie przeszła bez echa.

W dzisiejszy poniedziałek o godz. 9-jej rano, staraniem Komitetu Powiatowego L. O. P. P., odbyło się na Jasnej Górze nabożeństwo żałobne za spokój dusz s. p. Zwirki s. p. Wigury. Uroczystą mszę św. żałobną w Wielkim kościele odprawił O. Przeor Dominik Ziembkowski.

Główną nawą Bazyliki wypełniona była przez publiczność na czele z zastępami młodzieży szkolnej, której delegacje klas starszych, ze sztandarami przewianami krepą, nader licznie ze wszystkich szkół przybyły na Jasną Górę, aby wziąć udział w nabożeństwie żałobnym, składając hołd bohaterom, co imię lotnictwa polskiego rozstrawili i życie swe młode oddali w służbie Ojczyźnie.

— **Zebranie siostr pogotowia sanitarnego P. C. K.** W dniu 11 b. m. (poniedziałek) o godz. 6-jej po poł. w Banku Ziemiańskim odbędzie się zebranie siostr pogotowia sanitarnego P. C. K. w związku z mającymi się odbyć popisami drużyn ratowniczych i siostr oraz przygotowaniem do zorganizowania punktów sanitarnych w czasie mających się odbyć uroczystości 250-lecia Odsieczy Wiednia.

Dalsze zwinienia aresztowanych członków Stronnictwa Narodowego.

Sędzia śledczy Miller zmienił dotychczasowy środek prewencyjny na dozór policji w stosunku do 4-ech jeszcze osób, aresztowanych w dn. 18 sierpnia w związku z zajściami antyzdrowskimi. Zwolnieni zostali: Czesław Stanisławski, Mieczysław Brzuchania, Stanisław Żyła i Mieczysław Dobósz. Z ogólnej liczby 25-ciu aresztowanych w areszcie śledczym pozostaje jeszcze 16 osób.

— **Z zebrania opiekunów i delegatów Kół Młodzieży P. C. K.** Dnia 10 września r. b. w sali Gimnazjum państw. im. H. Sienkiewicza odbyło się zebranie opiekunów i prezesów Kół Młodzieży P. C. K. oraz delegatów ze szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych. Zebranie odbyło się pod przewodnictwem inż. J. Barłoszewskiego, jako przewodniczącego Komisji Oddziałowej Kół Mł. P. C. K. Zebranie miało na celu złozenie sprawozdania z działalności Kół Mł. P. C. K. ze szkół średnich oraz ustalenie programu prac na rok 1933/34. Ze złożonych sprawozdań wynika, że

